

BUDA-PESTA

12 Februaru st. v.
24 Februaru st. n.

Va esi joi'a si duminec'a.

Redact.: strad'a Havasnr. 1.

Nr. 13.

ANULU XIV.

1878.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Roman'i a 2 galbeni.

„Complimentulu“ în dantiulu natiunalu „Roman'a.“

(Studlu esteticu de carnevalu, de unu nedantiuitoru.)

Ne aflăm în carnevalu, în timpulu dantiurilor. Va fi dara de timpu a ne întretiné putintelu cu dantiulu.

Dantiulu inca e un'a dintre arti. Si ce arte ferice! Tinerimea tóta, mai tóta, ba multi si din cei mai înaintati în etate pré bucurosi, si precum scimu, în cea mai buna voia se insira de multe-ori între adeptii acestei arti voiose si invoiosiatóre.

Cá arte dantiulu a afinu, séu mai dreptu graindu gememu cu music'a, cum si cu poesi'a. Dantiu, musica, poesi'a, tóte trele se nascura de odata. Tóte trele sânt espressiuni armoniose ale simtiurilor învapaiate, manifestatiuni ale armoniei; éra armoni'a e fundamentulu a totu ce e frumosu si de bunu gustu, ale careia note principale sânt ritmulu si simetri'a. Tóte trele au comunu mai vértosu ritmulu, cá nota esentiala a lor; precum poesi'a, pictur'a, sculptur'a, architectur'a si celelalte arti liberale mai vértosu simetri'a.

Din caus'a acestei legaturi strinse între dantiu, musica, poesi'a (cá sè nu ne estindemu aice la celelalte), le aflăm pe tóte trele, începédu din vechimea cea mai carunta pâna în dilele nóstre, în viéti'a publica a gintilor fórte adese ori împreunate. La Ebrei si Eleni, cá sè

nu mai amintimu pe alte poporatiuni mai obscure ale anticitatii, serbatorile publice, dupa cum ne invétia istori'a, se facea cu cântári de viersuri si cu saltu. Dara apoi în teatre? În teatrele elene si vechie romane, cá si în ale celoralalte popóre mai antice si mai moderne, cine nu scie, câtu-su cestiunatele trei arti de strinsu legate la olalta si împreuna usitate? Cine nu scie, cà în aceste teatre de presinte si poesi'a si music'a, dara mai alesu dantiulu desierbesce nu od'ata chiar spre daun'a si scadearea adeveratului gustu esteticu?

Firesce cà nimica sub sóre nu e intru tóte, chiar intru tóte asemenea. Asiá si aceste arti, de altminte surori dulci, posedu si note destintive. Cea d'ântâia si mai batatóre la ochi e, cà dantiulu se esprime prin miscările corpului, music'a prin sunete, poesi'a prin cuvinte. Alu doile destintivu e mai internu. Cum disemu, tóte trele sânt espressiuni ale fantasiei si simtiemintelor înfocate; cu tóte aceste music'a si dantiulu manifesta mai nemijlocitu si mai în prim'a linia simtiementele, éra poesi'a cugetulu. Dara destintiunea principala a poesiei de musica si dantiu, cum si de tóte celelalte arti liberale stà în acea, cà în poesi'a cuvintele, adese ori fórte neinsemnate, sânt

numai obiectulu mijlocitu manifestatoru alu frumosului poeticu, alu carui procesu artisticu decure propriamente în laintrulu fantasiei; din contra în celelalte arti surori chiar fenomenele ce sînt destinate pentru ochiulu, au urechi'a materiala, precum d. e. imaginile în pictura, sunetele în musica scl., forméza obiectulu nemijlocitu alu frumosului.

Sè repetîm înca odata pe scurtu quintesenti'a diatribei precedente. Dantiulu, music'a, poesi'a ne revela si desvelescu internulu omului; ni-lu revela, pentru cà ele sînt espressiunea fantasiei si a starei simtiemintelor înflacurate, — a starei asiá dicîndu abnormala a spiritului. Apoi scimu, cà omulu fiantia misterioasa ce e, numai în asiá stare abnormala, produsa prin pasiunile înfocate, se îndatina a si deschide incuiatorile ânimei si a ne lasá sè privim o clipita în internulu seu; întocmai precum marea, numai sbiciulata de orcanne ne aréta stâncele si alalte obiecte din sinu-si, coferite alta data de liniscitele sale unde.

Éca de ce în dantiu, musica, poesiá, mai alesu în cea poporala, se oglindéza mai multu au mai putînu, în traseture mai marcate au mai palide, principalele însusiri spirituale ale cutarui poporu, numite în suma : caractru!

Acum sè ne întrebâmu, dupa cele desvoltate pâna aci, déca cadra au ba asiá numitulu „complimentu“ în pré frumosulu dantiu socialu „Roman'a“? Sè vedemu, ce judecata si-ar puté dá, si probabilu ar si dá, cutare eruditu strainu, cu psihologi'a a mâna, dupa acelu complimentu, despre caractrulu poporului românú?

Nu scimu, cine a compusu „Romana“. Numai din audite ne este cunoscutu atát'a, cà idei'a ei o concepura si o si executara cam pe la 1852 câti-va literati si alti barbati fruntasi ai nostri din Brasiovu. Fia fost inse ori-cine compusetorii si ordinatorii ei, onóre lor! Ne redicâmu pelari'a dinaintea bunului gustu, dinaintea adeveratului simtiu esteticu, ce respectivii documentara întru conceperea si regularea dantiului din vorba. Acést'a inse cu esceptiunea fatalului — complimentu.

Complimentulu strica, dupa opiniunea nóstra, totu pretiulu, tóta valórea, eleganti'a si frumuseti'a „Romanei“. Si marturindu adeverulu, nóue nici decátu nu ne vine a crede, cà complimentulu ar procede, ar puté sè fia procesu, de la niste barbati de atátu bunu simtiu românescu si atátu bunu gustu esteticu, pe câtu atesta „Roman'a“ în fia-care figura si fase a sa despre primii sei regulatori.

Sè spunemu mai lamuritu, pentru ce nu ne vine a crede asiá ceva?

„Roman'a“ e un'a din cele mai frumoase conceptiuni în artea saltului, unulu din cele mai frumoase dantiuri sociale. Parerea strainilor, nu a nóstra, e acést'a. Strainii, cari o vedura si vedu, sînt încântati de frumusetiele ei, cu unu viersu o lauda si o admira; — vedi bine mai alesu déca e jocata cum se cade. Spre acést'a inse, durere, junimea româna, de adi nu-si pré dà ostenéla. Junii nostri de astadi sciú si jóca de minune valsulu, mazurulu, polc'a, cadrilulu si câte alte dantiuri neromâne; ei invétia, de comunu de la maestri de dantiu scumpu platiti, în decursu de multe septemâni si cu multa ostenéla tóte amenuntimile lor, numai sè póta fi elevi laudati ai Terpsicorei : românesculu e destulu déca e jocatu éca asiá cá de claca. Onorâmu esceptiunile!

Dara sè vedemu, în ce stau frumusetiele peculiare ale „Romanei“? În fericit'a unire dintr'êns'a a natiunalului cu esteticulu. În respectulu ântâiu figurele „Romanei“ câte cinci depreuna cu „hor'a“ (rondeau), si fasile si amenuntimile figurelor câte tóte, le jóca poporulu nostru de la tíera întocmai, au într' unu tienutu au într'altulu. Aice dara nu e ceva fictitiu. Totulu e poporalu românú genuinu. Totulu e creatiune româna originala, espressiune fidela românésca a simtiemintelor înfocate, dupa cum poporulu nostru se pricepe si se îndatina a le esprime. Bravii compunetori cu mâna artistica sciura pastrá si pastrara tipulu individualu rom.; fecera numai din pârtile respite unu întregu armonicu, din florile nascute si crescute prin diversele vâi umbróse ale Carpatilor unu buchetu suavu mirositoru. În modu pré frumosu adeveresce acést'a veteranulu nostru diuaristu Iacobu Muresianu, pare-ni-se unulu dintre regulatorii „Romanei“, cântându :

„Ros'a sórele-o desface, pe-a ei foi citesi „roman'a“,
Jocu compusu din Hatiegan'a, unde Ulpi'a 'nflo-
riá, scl.“ *)

Ce sè dicemu apoi de esteticulu „Romanei“? Ea e în privinti'a acést'a adeveratu dantiu de salonu, si înca fara îndoiéla unulu din cele mai placutu frumoase, încântátore. Asemenati-o numai, rogu-ve, chiar cu celu mai predilectu dantiu de salonu alu societâti civilisate mo-

*) Iacobu Muresianu în „Fói'a pentru minte scl.“ a. 1852 ori 1853.

derne, cu cadrilulu francesu, si nu e trebuin-tia de preocupatiune, au magulire natiunala, cá sè aflatu, cá ea póte intru tóte emulá si cu acest'a. Miscári, întorseture, maniere nici cátu negru sub unghia mai pucinu graçiose, fine, culte si pline de demnitate în „Romana“ cá în cadrilu. Mai multu : „Roman'a“ într'unu respectu întrece chiar cadrilulu, întru cátu adeca dèns'a e cevasi mai vióia, ceea ce siede bine în dantiu ; inse vióia fara stravagantia si pré mare nedumerire.

Dara aceste laude se cuviniu „Romanei“ numai si numai secernèndu si delaturându din fasile ei elementulu, dupa noi, spuriu si bastardu, ce-lu chiama „complimentu“. Cum a si pututu sè se intruda estu elementu ridiculu în „Roman'a“, care, cum aretaramu, nu e alta ce, decâtu q. Insghiebare pré bine nimerita a dantiurilor populare române tienutale ? ! Desfidemu pe ori cine sè ne arete, în care districtu, macaru în unulu unicu, flacàulu romànu tieranu face saltându inchinatiuni séu poclone în drépt'a si în stâng'a si în tóte pàrtile ?

Apoi nu fara temeiu dicemu, cá la loculu, de carele vorbimu, complimentulu pare ceva ridiculu. Celu pucinu mie unuia, decâtu-ori vediu jocându se „Roman'a“ cu desu memoratele complimente, totu-de-una mi-vinu în minte vrèndu nevrèndu sermaneale parie indiane cum se închina ele lui Dalai-Lama în cutare pagoda. Totu-de-una mi-aducu a minte de acei evlaviosi betrâni crestini ai nostri, cari, cum scimu, întrându în s. biserica, la sarutarea icónei patronului bisericeii, avea datina de a se închiná ântâiu catra icón'a patronului si respective catra altariu, apoi în drépt'a, apoi în stâng'a, apoi se mai întorceá si înderetru catra publiculu crestinelor adunati, încâtu ti-se pareá, cá nu se vor mai finí nici odata aceste espressiuni ale umilintiei evanghelice-crestinesci.

E bine, aceste inchinatiuni, derivátore din diferitele despotie si tiranie ale orientelui, în biserica inca tréca duca-se ; cu tóte cá si acolo începura în dilele nóstre a se mai rari. Dara apoi ce cauta ele în dantiulu mândrului Romànu ? Ce întielesu potu ele avé acolo pentru caractrul romànu ? De buna séma nicidcum bunu si magulitoriu, ci reu, cátu se póte mai reu.

Sè demustràmú acést'a.

(Finea va urmá.)

Dr. Grig. Silasi.

S O N E T U.

— De Alesandru P. M —

Imensu desiertulu este ce simtu cá me patrunde,
In inima, pustiulu urítului simtiescu,
Si 'n mijloculu tacerii eu întrevedu ori unde
Cum umbrele din Chaos disparu, se gramadescu . . .

In vanu credeam odata cá 'n sferile profunde
Aru esistá remediulu la reulu omenescu,
Cá unu Echo departe sperarea imi respunde . . .
Si-alu ei refrenu zadarnicu eu adi nu-lu mai simtiescu.

Eu nu mai simtu nimica când adi privescu pe câmpuri
Culcându-se frundisiulu sub adiári de vènturi,
Si nu mai am în sufletu dorintia séu regretu !

In vanu mai cautu visuri ! steluti'a blânda póte
Cu taina sè se stinga séu sè lucésca 'n nópte,
Far' a trezi în mine vr'unu suveniru secretu ! . . .

Iasi 1875 nov.

Petru V. Grigoriu.

SCHITIE DE CALETORIA.

IX.

Din Zlatna pâna la Abrudu.

Dupa ce prândiramu, numai decâtu ne gataramu de drumu, cáci timpulu inaintase. Unulu dintre tinerii mei amici ar mai fi petrecutu bucurosu acolo câte-va óre, cáci zarí în poporu o rumena copilitia, la care se uitá cu dragu ; dar post'a nemilósá nu-lu mai asteptá. Asiá dara fu silitu si elu a cuprinde locu în caruti'a postei, care viniá dupa noi.

Pe când iesíramu din ospetaria, pe atunce în partea dinainte a ei veseli'a a si ajunsu la culme. Doinele se mestecau cu sunetulu muziceii, si închinările cu pocalulu esprimau bucuri'a cea mai mare. Acolo ísi petrecea poporul. Ómeni adunati din tóte partile muntilor din pregiuru, cari asiá dicèndu numai la téguri se vedu, se veseliau cá niste frati de cruce. Toti formau o cununa, din care nu lipsiá nici câte o flóre de munte, câte o româncutia néosia . . .

Accentele veseliei lor ni sunau înca la audiu, când esíramu din Zlatna. Si aci éra si natur'a luá rolulu d'a ne încântá. Dar a si reesitu într'atát'a, încâtu condeiulu nu e în stare sè reoglindeze efectulu maretiu. Totu ce pâna la Zlatna ne-a frapatu prin frumseti'a sa, de aci 'ncolo s'a repetítu mai perfectu, mai frumosu, mai admirabilu. Vãile imbalsamate prin mirosulu florilor udate de sprintenulu Ampoiu, délurile adumbrite de felurite paduri cu paseri

cântătoare, satele semenate ici si colo într'unu modu fantasticu, isvórele limpedi `la cari ne opriámu sè bemu, peraiele sierpuitóre, stâncile maretie, casulile din vêrfulu muntilor, pe unde fugeau caprele neodihnite : tóte formau în giurulu nostru o cununa magica si plina de farmeci suprindietóre.

Mergeamu între niste déluri, cari acusi se strimtorau, acusi se deschideau, oferindu totu alte si alte tablouri frumóse, tóte menite a surprinde. Variatiunea si frumsetiea emulau. Si acésta rivalizare erá atátu de încântátóre!

Trecura câte-va óre pâna când ochii nostri se desfetara astfelu. Intr'aceste délurile totu se 'nnaltiau, si totusi mai stetea inaintea nóstra unulu si mai mare. Noi, cei de la siesu, i-amu dice „munte“, — muntenii inse nu-i dau acésta onóre; atát'a distinctiune inse totusi si dènsii i acórda, cà il numescu „délulu mare.“ E bine, acestu délu-munte stetea inaintea nóstra, si — par cà voiá sè ne oprésca trecerea — se 'nnaltia pâna 'n nori.

Ni se dicea, cà Abrudulu nu mai e de parte. Numai dincolo de délulu acest'a. Când inse întrebai, cà câtu timpu va trebui sè trecemu délulu, mi s'a respunsu cà trei óre. Pentru munteni departarea de trei óre e „aprópe“, — „numai câtu trei délulu.“

Va sè dica, trebuiá sè ne urcámu, càci altu drumu nu erá. O cale cu totulu romantica si totu-odata inspaimântátóre ne asteptá. Conducatorulu nostru n'avea cuvinte de ajunsu, spre a ni laudá positiunile ce vom vedé. Inca de josu ne-a atrasu atentiunea a supra unei paduri de bradi, ce se afla susu in cósta.

Si porniramu . . .

Dar în momintele aceste simtiescu, cà în locu de omu alu condeiului, ar trebui sè fíu pictoru, pentru cà numai penelulu ar fi în stare a vi infatсия cu fidelitate maretí'a panoramelor ce se desveliau inaintea nóstra la fia-care momentu.

Fiindu cà drumulu nu póte merge de-a dreptulu în susu, e condusu în zigzaguri, cari totu se urca, pâna ce în urma strabatu la culme. Dar pân'acolo ajungemu prin o multime de positiuni minunate. La fia-care intorsetura ochii remánu uimiti, ánim'a tresalta de placere si buzele amutiescu sub greutatea farmecilor.

Cu câtu ne urcámu mai susu, priveliscea devine cu atátu mai imposanta. Innaintea nóstra innaltímile „délului mare“ ni destainuescu calea asiá dicéndu de-a supra capului nostru, pe unde avemu sè ne suimu, — si unu fiору ne cuprinde; de-a stâng'a, a une ori de-a drép-

t'a, casca lângá noi o prepasthia inspaimântátóre, în a carei adâncimi clocotescé riulu de munte, care dá nascere Ampoiului, si ale carui valuri lovindu-se de petri, se sfarma si se sdrobescu spumegându; ér colo dinapoia nóstra vedemu délurile pe unde amu trecutu . . . Câtu de mari ne-au parutu atunce si câtu de mici le vedemu acuma! Privimu de-a supra lor . . .

Si totu mai în susu, si éراسi mai în susu! In urma éta, cà sosiramu. Sîntemu în vêrfu. Marétia privelisce! Vulturii sbóra colo josu. La piciórele nóstre isvorescu dóue riuri: unulu curge într'acolo, de unde viniramu, si acolo se chiama Ampoiu, — celalaltu fuge pe calea nóstra inainte si mai la vale se numesce Ariesiu.

Conducatorulu nostru, voindu a contribuí si elu la entusiasmulu nostru, ne dice :

— Iéta acea minunata padure de bradi, la care v'am facutu atenti inca josu.

Privii unde aretà elu, si fui surprinsu. Acolo vediui o padure de fagi.

— Ce vorbesci dta de bradi? — i dîsei, — au nu vedi cà acolo e o padure de fagi?!

— Ba-i de bradi.

— Sè ne remasimu!

Autoritatea cea mai apropiata, birjarulu hotari în favorulu meu. Ér conducatorulu nostru grabi sè-si afle alte obiecte de conversatiune.

În vêrfulu délului ne deteramu josu. Tramiseramu trasur'a inainte, si ne scoboriramu pe o cale laterala, totu cântându si gustându din isvóre. Apoi éراسi ne urcaramu în trasura, càci d'ací naintea scoborisiulu pu ne parea atátu de periculosu.

Sosiramu în renumitululu satu Valea-Dosului, dar ni parea cà nu mai estmu din elu, atátu erá de resfiratu. Trecù dóra si o óra pâna când nu-lu mai vediuramu.

De-a stâng'a zarimu niste edificii mai solide. Intrebaramu de conducatorulu nostru, cà ce se facu acolo?

— Sindile, — response elu.

Numai în Abrudu aflai, cà aceea este o fabrica de mercuriu.

Trecuramu si pe lângá o stâncá istorica. Acésta se vede de-a drépt'a drumului, si este cam de doi stângeni de nalta. În 1849, Hatvani batutu la Abrudu, voi sè fuga cu câti-va d'ai sei prin strimtórea acést'a, inse Români si oprira calea tocmai în loculu acest'a; atunce Hatvani vediéndu cà nu este alta mántuintia, se urcà cu calulu seu pe stâncá si sari de din-

colo. Calulu seu eră esclinte si scapà pe stăpănu lu seu . . .

Priviam adăncitu în cugete acea stâncă . . . Si éta se porni o ploitia, par că voiă sè-mi spele amintirea acelu omu urgisitu. Furemu siliti a trage susu acoperisiulu trasurei, si orizontulu ni se închise.

Pe când se insenină, sosiramu la Bucium-

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmare.)

-- Ai dreptate! — esclamă Dominicu. Eu par că mi-am perdutu capulu; nu mai gândescu la nimica. Ce norocire, că esti aice . . .

Elu se înterupse că sè chame pe Ioanu Robert.

Margareta regin'a Italiei.

Cerbu, satu invecinatu cu Abrudu. Stémpurile numeróse ni anunciau, că sântemu în tinutulu băilor de auru. Acolo tñuramu o pausa scurta. În drépt'a vedeam cu lorgnetulu piscurile Detunatei; ér inaintea nóstra, cam la o jumatate de óra, se 'ntindea Abrudulu, unde sosiramu sér'a la siepte óre.

Iosifu Vulcauu.

Arendasiulu se înfatisiă numai decătu.

— Asiă dara că ai cai aice? — îl întrebă ex-servitorulu de odaia.

— Da, am patru cai de plugu; mai am si o mândia de trei ani, de buna rassa, si care galopéza cá unu copou.

— E bine, bravulu meu Ioanu Robert, nu perde nici o minuta, nici o secunda: urca-te pe mândi'a si

urméza trasur'a în care cei doi agenti dusera pe contess'a. Du-te dupa ea pâna 'n capetulu lumii, nu o perde nici odata din vedere. De cumva dobitoculu ti-ar crepá pe cale, fii liniscitu, ti-lu voiu platí din micile mele economii.

— Oh! ast'a nici decátu nu me nelinicesce. Imbratisiezu pe Francina, puu siéu'a pe mândi'a, me urcu în spate-i si drumulu! Caruti'a s'a intorsu colo spre stâng'a, spre drumulu catra Clermont; nu-mi trebuie mai multu de dóue óre cá s'o ajungu.

— Si îndata-ce ce te vei rentórece, vino pâna la casuti'a mea de-mi spune ce-ai aflatu.

— Bine.

Dupa cinci minute, Ioanu Robert plecà în galopu pe mândi'a, a carei merite nici decátu nu le-a maritu.

Dóue óre mai târdîu, intendantulu castelului vini s'anuncie Francinei sè parasésca maiarisea aceea pâna de séra, càci avea ordinu formalu s'o alunge numai decátu.

Dominicu erá înca acolo dimpreuna cu advocatulu, Francina nu voi sè-i lase fara sè le servésca cu unu prândiu frugalu.

— Vina la mine, — dîse elu junei femei, — acolo vei asteptá în linisce pe Ioanu Robert, si apoi vom vedé ce va fi de facutu.

— Dar bagagele si mobilele mele, — murmurà serman'a Francina, a carei fatia se inundà de la-crime.

— Le vei recapetá! — respunse omulu de legi, — me 'nsarcinezu eu cu tóte: voiu tramite mâne pe adjunctulu meu sè reclame totu ce este alu dtale, si déca vor cutezá sè faca cea mai mica resistintia, voiu recurge la hârthi'a timbrata.

Calulu fu prinsu si caruti'a se departà, ducéndu cele trei persóne.

Francina plângea cu ânima sfásiata.

— Linisce-te, fiic'a mea, — siopti Dominicu la urechi'a sa, — este unu Dumnedieu pentru ómenii de omenia. Vei reveni la maiarisea dtale, si dóra mai curéndu decátu cum ai puté gândi, îndata-ce scump'a nóstra stapâna, adeverat'a, bun'a, îsi va reocupá loculu.

— Dta dara, în butulu tuturora, mai speri? . . .

— Ah! credu dieu cá speru! Nu scfu înca ceea ce se va petreee, dar o voce secreta îmi spune, cá dreptate va resplati pe fia-care dupa faptele sale.

Lacremile Francinei se oprira.

In sér'a urmatóre Ioanu Robert se rentórece.

Elu aduse lui Dominicu impartesirea, cá trasur'a politiei nu s'a dusu mai departe de Clermont, si cá dn'a Rahon — la ordinulu guvernatorului — fu închisa acolo într'un'a din închisorile Presidialului, de unde nu va puté sè iésa în calitatea sa de nebuna periculósa.

Aceste amenunte le sciea de la temnitarulu, care i erá compatriotu, si pe care câte-va butelie de vinu oferite si beute împreuna îl facura sè spuna acést'a, cá 'n secretu.

Din momentulu în care audi aceste, Dominicu nu mai avú pace si repausu nici unu minutu, nu mai puté sè dórma nici o secunda.

Elu îsi framéntá mintea cercându o apucatura prin care sè póta eludá poruncile, a dejucá supraveghiarea si sè póta intrá în secretu la contele An-nibal.

Dar, vai! imaginatiunea sa remânea sterila; elu cunoscea mai bine decátu ori cine numerulu servitorilor din castelu, si întielegea prin urmare neputinti'a aprópe absoluta d'a se stracorá fara scirea lor în despartiaméntulu stapânului.

Si apoi, chiar presupunédu cá ar puté sè petrun-da pân'acolo, putea sè se remasiésca pe ori si ce, cá avea sè se gasésca acolo fatia 'n fatia cu frumós'a Olimpia, care numai de câtu l'ar alungá, fara a-lu iertá sè se esplice.

Totusi trebuia sè reusiésca, si înca iute, càci contess'a Maria de Rahon, închisa în adânculu unei temnitie si crediéndu-se parasita, putea sè-si pérda tóta speranti'a si sè devina în adeveru nebuna!

Sermanulu Dominicu se schimbá visibilu; paliá, slabiá, cá unu omu pe care îl nimicesce consumarea. Gândulu care îl domniá, avea o inriurare mai grabnica decátu ból'a.

In fine, dupa ce trecura câte-va díle, fati'a lui se lumina de odata. Isi loví fruntea, si cá Archimede esclamá, nu: „Eureka!“ (servitorulu de omenia nu sciea grecésca,) dar cu totulu simplu:

— Am gasit'o! Ce e dreptu, e unu ce fórté îndresnetiu, — adause elu, — asiá dîcéndu nebusc. Inse chiar pentru cá e îndresnetiu si nebusc, trebuie sè reiesu. Inca de séra me voiu apucá de lucru.

Sér'a sosi, vini si nóptea; o nópte fórté posomorita; fara luna. Pe suprafaci'a cerului fugiau niste nori mari, cari faceau întunericulu si mai adâncu.

Dominicu sciea bine, cá în parcu se putea întrá usioru prin o portitia, care din afara se deschidea lesne celuia ce cunoscea secretulu încuiatórei sale.

Elu întrà dara fara sgomotu în parcu, urmà o promenada drépta acoperita cu carpeni, si înaintà catra castelu.

Câni de paza, cari nóptea erau lasati liberu si cari cu totu dreptulu treceau de crudi, sarira catra elu cu niste mēraituri surde. Dar aceia îl recunoscura când ajunsera aprópe de elu, si, în locu sè sara spre elu cá sè-lu spintece, aceia începura sè-i linga mânilu.

— Câni buni, — murmurà Dominicu, — au mai multa ânima si mai multu simtieméntu decátu multe fintie omenesci! Ei nu facu nici odata reu prietenilor de odinióra! Nu stunt nici vëndiatori, nici nemultiamitori. In sfirsitu, nu sémena cu frumós'a marquisa d'Aubray de Chavigny!

Si dēnsulu îsi urmà calea.

XXVII.

Dominicu la contele.

Sositu în curtea de onóre, Dominicu se opri.

Dóue feresti se vedeau viu iluminate în etagiulu primu, în faciad'a cea mare a castelului. Acele erau din despartiaméntulu contelui Rahon.

Servitorulu de odinióra se 'ndreptà spre zidirile de esploatare din curtea de josu, cari se aflau dinapoi'a grajdurilor.

(Va urmá.)

S A E O N U ?

Calindarului septemanei.

Dumin.	12 24	E. fiului ratecit. s. p. Meletiu.
Luni	13 25	cc. pp. Martinian, Eulogiu.
Marti	14 26	cc. pp. Ausentiu, Maron, Avram.
Mercuri	15 27	s. ap. Onisim, c. p. Euseviu.
Joi	16 28	ss. mm. Pamfil, Valent, Selecuiu.
Vineri	17 1	s. m. m. Teodor Tiron.
Samb.	18 2	s. p. Leon Rom. c. p. Agapit.

Margareta, regin'a Italiei.

— Portretulu pe pag. 77. —

Rolulu femeii atâtu în familia, câtu si în societate este importantu. Ea are o înriurire mare a supra celora de lângă sine, si a supra desvoltării în tîmplărilor din giurulu ei. Când apoi o femeia este urcata la o pozitune innalta, înriurirea ei devine si de mai mare însemnatate, atuncea ea are o missiune si mai sublima.

Déca frundiarimu paginile istoriei universale, vedemu în sîrulu vécurilor o multîme de femei, cari au fost menite de sôrte sê jóca atari roluri mari. Multe din ele au corespunsu asteptării, ér altele nu. Ferice de acele cari si-au îndeplinitu missiunea lor cu demnitate, căci numele li se va rostí totu-de-una cu stima!

În nrulu presinte publicămu portretulu unei femei, careia sôrtea asemenea i-a împartítu unu destinu innaltu. Ea este soci'a lui Humbert, noulu rege alu Italiei, alu carui portretu ílu publicaramu nu de multu.

Margareta, nou'a regina a Italiei s'a nascutu la 10 nov. 1851 si este fiic'a lui Ferdinand, principe de Genua, care a fost fratele lui Victor Emanuel; asiá dara ea este totu-odata véra primaria a barbatului ei. Casatorf'a lor s'a serbatu la 22 aprile 1862. Au unu fiu, Victor Emanuel Ferdinand, care s'a nascutu la 11 nov. 1869.

De si maritata de dicece ani, dên's'a pare si acuma pré tinera, si are unu esterioru juvenilu. E placuta si afabila, atâtu în familia, câtu si în societate. Cá femeia, soci'a, mama si cetatiéna, are de o potrivă iubirea si stim'a tuturoră.

Pe lângă consortele ei, are unu rol de mare însemnatate în istori'a patriei sale. Tóte însusirile ei caracteristice spunu, că ea ísi va îndepliní cu demnitate rolulu acest'a.

R e s b o i u l u.

• Congressulu a si cadíutu, căci Russia nu se învoiesce. Totu ce dên's'a primesce, este conferinti'a. — Dar si acést'a numai acuma. Mai târdíu, póte că va respinge si conferinti'a.

Pân'atuncea ea se întaresce. În Români'a ostirile russesci totu se aduna. E vorb'a sê se înfintieze aice o armata de 130,000 de ómeni. Din Russia sosescu necontentitu trupe nóue, cele din Bulgaria asemenea se concentréza; se dice, că si din Asia se vor aduce 30,000 în Europa.

Rusii asiá dara facu pregatiri mari. În contra cui? Acést'a e întrebarea cea mare. Si fiindu că aceste pregatiri destépta temeri generale, agitatiunea e mare în tóta Europa.

Austro-Ungaria face mari pregatiri de mobilizare. Atâtu în parlamentulu din Viena, câtu si în celu din Budapesta, s'au facutu interpelatiuni în cestiunea orientala; în ambele locuri ministrii au respunsu, că Austro-Ungaria nu-si va dá consimtieméntulu la îndeplinirea conditiunilor de pace, în form'a precum s'au anuciatu acele.

În Români'a e mare agitatiune. Érași se sustîne faim'a, că Russia nu vré sê renuncie la auetarea Basarabiei. Ce e mai multu, se dice, că ea nu va lasá trupele române sê între în Vidin.

Si sêrbii au necasu cu muscalii, cari nu vreu sê le deie Nisiulu si giurulu, cari s'ar anectá la Bulgari'a. În Nisiu vor întrá 6000 de rusi.

Dînarele russesci ataca în tonu fôrte duru pe Români, pentru că nu vreu sê renuncie la Basarabi'a.

Literatura.

„Invetiamentulu intuitivu. Conductoru pentru institutori si invetiatori“, de Dimitrie Domnisoru, a esitu la Bucuresci.

Din documentele istorice remase de la Eudoxie Hurmuzachi, a esitu de sub tiparu volumulu VII si s'a pusu în vëndiare la librari'a Sococ, de catra ministerulu instructiunii publice, sub auspiciile caruia apare acea importanta publicatiune.

Societati si institute.

Societatea „Petru Maioru.“ În siedintiele din urma dlu A. Dumitreanu a vorbitu despre bólele contagióse, dlu Lazaru Petroviciu Petrinu a cetitu o disertatiune intitulasi „Materialismulu“, dlu I. Barzu a cetitu lucrarea sa cu titlulu: „Influinti'a luminei a supra vietii.“

În societatea istorica magiara dlu Hunfalvy Pál a tînutu de curêndu dóue conferintie, combatêndu în prim'a pe dlu Hasdeu, în a dóu'a pe Sincai. Dlu Hunfalvy, alias Hunsdorfer, voindu sê arete câtu de mare unguru este dsa, a gânditu că va reesí mai bine în privinti'a acést'a; de cumva va scrie în contra Românilor. În lips'a unei capacităti productive ínse, dsa se multiamesce întru a compilá totu ce Roesler si altii au scrisu în contra originei nóstre; împodobitu cu aceste pene straine apare elu apoi în publicitatea magiara, care nici nu întârdia a-lu aplaudá. Pré bine! Dlu Hunfalvy nici românesce nu scéfe, nici între Români n'a caletoritu. Va sê dica e fôrte competentu!

„Julia“, Societatea de lectura a junimei române de la universitatea din Clusiu, va arangiá la 9 martiu st. n. unu concertu declamatoru-musicalu, însotítu de balu, în care se va jucá si „Calusierulu“, în sal'a redutului. Comitétulu arangiatoru e compusu astfelu: presiedinte Absolon Todea, secretariu Gabrielu Onisioru, membrii: Teodoru Mihali, Alesandru Popu med., Augustinu Unguru, Vincentiu Nicóra, Vasiliu Dumbrava.

Ce e nou ?

Érasi este Papa! O depesia din Roma, cu datulu 20 febr., spune, că conclav'a cardinalilor în acea dî la două ore dupa miédiadi a alesu Papa pe cardinalulu Pecci, carele apoi a primitu numele de Leo XIII. Papa s'a nascutu la 1810 în Carpinetto (Italia); va sè dîca e omu betrânu. În câtu privesce politic'a bisericesca, se scrie, că dînsulu este moderatu.

În dieta marti'a trecuta s'a facutu votarea a supra proiectului de lege relativu la legatur'a de vama cu Austria pe diece ani urmatori. De la deschiderea dietei nici odata n'au fost de facia asiá multi deputati, căci tóte partidele si-au facutu o cestiune de onóre a se înfaçisiá în numeru câtu se póte de completu la acésta votare momentósa si vitala. Galeriiile înca erau cuprinse de unu publicu fôrte numerosu. Éta pe scurtu rezultatulu votării: Dintre 443 deputati verificati, cu guvernulu au votatu 219, în contra 183, au absentatu 40; asiá dara guvernulu a învinsu cu majoritate de 36 voturi. De cumva vom analisá aceste voturi, vom vedé, că învingerea acésta este cá si a lui Pyrhuss; căci croatii declarara, că ei nu au încredere în guvernulu, înse nu ei vreu sè-lu trêntésca, deci 20 dintr'énsii votara proiectulu de lege, — sasii asemenea isi esprimara nemultiamirea, înse din alte respecte totusi dadura guvernului 7 voturi. Asiá dara restulu e fôrte micu, numai 9. Ér decumva numeràm voturile dupa nationalitáti, vedemu că majoritatea ungurilor a fost contra guvernului. Curiósa ironía a sortii, că Tisza Kálmán, despre care nu se póte dîce, că ar fi mare prietenu alu natiunilor nemagiare, a fost silitu sè — învinga numai prin ajutorulu acestora. Va fi interessantu sè însemnám aice, cum au votatu deputatii români. Éta dara: cu guvernulu au votatu dnii Antonescu, Balomiri, Cosma, Ioanovicu, Mihali, Ales. Pap, Romanu si Szerb; în contra dnii Misiciu, Nistor, Georgiu Pap si Stupa; n'au fost de façia dnii Borlea, Doda, Gurbanu si Hodosiu.

Domnitorulu Românilor a mersu în 11 febr. la Ploesci spre a visitá soldatii raniti, cari se afla în spitalele acelu orasiu. Mai ântâiu a visitatu spitalulu prefecturei, înfintiatu prin iniciativ'a dómnelor Ecatarina G. Cantacuzino, Maria Th. Vacarescu si Smaranda D. Muruzi, sub directiunea „Crucei Rosie“ a României, care este sub innaltulu patronagiu alu Mariei Sale Dómnei. La întrarea salónelor Domnitorulu a fost primitu de dómnele Maria Vacarescu, Muruzi, Cirisianu, Cioraneanu, Elefteriu, Cantilli, Marenigh, Sfatescu, Predescu, Irimiescu, Radovici, M. Starostescu, E. Starostescu, Romanescu si dsiór'a A. Ghica, cari necontentiu au datu îngrigirile cele mai devotate ranitilor si bolnavilor din acestu spitalu. Domnitorulu si-a exprimat multiamirea sa, a vorbitu cu bolnavii, pe unii i-a decoratu; apoi a mersu în celelalte spitale, si înca în diu'a aceea s'a rentorsu la Bucuresci.

Ospetie la Berlin. În capital'a Germaniei la curtea imperatésca de mai multe dile se tînu niste serbári familiare de mare însemnatate. Doue principesse din famili'a domnitóre se marita de odata, si a nume principess'a Charlotte de Prussia dupa principela mostenitoru de Sachsen-Meiningen, éra principess'a Elisabeta de Prussia dupa principela mosteni-

toru de Oldenburg. Actulu de casatoriá s'a subscrisu la 18 febr.; totu atunce s'a serbatu si cununile.

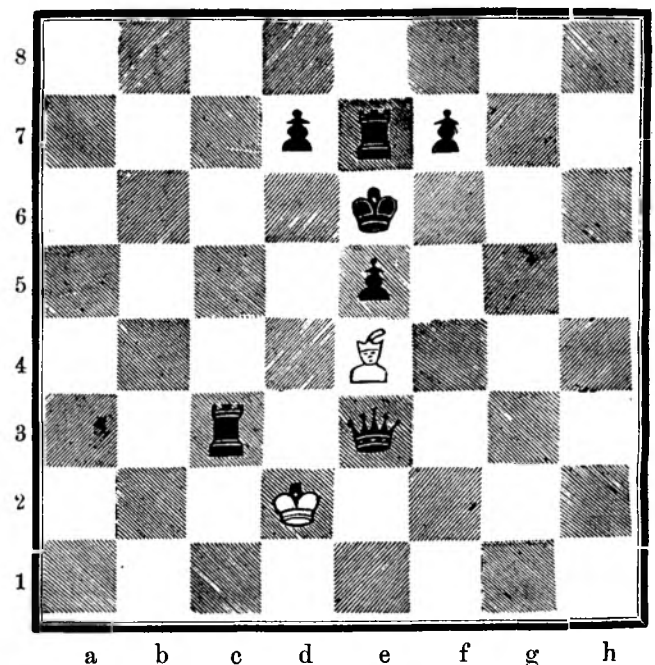
Processu de pressa. Dnii advocati I. Cosieru, C. Pipoșiu si dr. Ioanu Ratiu, au intentatu processu de pressa dîuarului „Kelet“ din Clusiu, pentru ofensare de onóre.

O crima grozava s'a petrecutu la Bucuresci. Éta cum ni-o povestese „Român'ia Libera“: Unu individuu numitu Stefan Logositopolos a ucisu, pe propri'a sa mama! Greculu siedea cu muma-sa, în suburbi'a Lucaci din capitala. Betrân'a avea óresi cari mici economii, iér fiulu ei i cerea adese ori bani, pe cari i chieltea în desfrenári. Refusându-i odata cererea, nelegiuitulu s'a înfuriatu si a ucisu pe betrân'a sa muma cu o lovitura criminala de cutítu în inima. Actulu îngrozitoru sevêrsitu, criminalulu a luatú o lada în care a asiediatu pe muma sa, transportându-o astfelu la barier'a Colintina. Acolo a angagiatu pe unu tieranu cu carulu голу, cá sè duca acea lada la o persóna dintr'o comuna, prin care trecea mergêndu spre casa, si sè o lase acolo. Invoiel'a facuta, a platitu si s'a departatu. Tieranulu mergêndu si cautându persón'a indicata, si negasindu a mersu cu lad'a în comun'a sa, unde a anunçiatu pe primarulu. Acest'a desfácêndu lad'a, i se înfatisiá priveliscea înfiórátore: cadavrulu unei femei fara capu. Primarulu pe data anunçia politia capitalei, care începêndu cercetarea, a descoperitu si a arestatu pe criminalulu.

Problema de siacu.

De Nicolae Strimbu.
Negru.

Albu.

Albulu incepe si la a trei'a trasura dice matt.

Proprietariu, redactoru respundictoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.